

відображення в орнаменті багатьох народів.

У міфологічних уявленнях світ членувався на три плани: людина (мікрокосм), суспільство та всесвіт (макрокосм). Причому всі явища природи, події в суспільстві й переживання окремих людей відбувалися однаково як у кожному з цих трьох планів, так і в них усіх одночасно і взаємопов'язане, як у єдиному організмі. А дерево було посередником (центром) між цими світами, або й розміщувало ці світи на собі. За його допомогою можна переходити з одного світу в інший (у світ предків, на небесний світ). В образі дерева поєдналися уявлення про час, простір, життя і смерть. У горизонтальній площині світове дерево і простір довкола нього поділяються на чотири частини, виражаючи уявлення про час (ранок, день, вечір, ніч; весна, літо, осінь, зима) і простір (схід, південь, захід, північ).

Розглянемо символ яйця – зародження Всесвіту, Сонця з його весняним відродженням, життя та його безсмертя й воскресіння. У міфах багатьох народів світу саме яйце є світотворчим початком – центром. Одна половина яйця стає небом, інша – землею, а жовток – сонцем. “Різні народи світу шанували яйце і мали власну атрибутику його возвеличення. Яйце прикрашали і в Давньому Єгипті, Греції, Римі, Стародавньому Китаї. Індійськими племенами навколо нього було створено безліч міфів і легенд. Та, мабуть, жоден з народів не доніс до сьогодення свої автохтонні графічні уявлення про життя так виразно, як український” писав дослідник Ераст Біняшевський.

Грецькі філософи – орфіки мали декілька варіантів космології й теології. За одним з них спочатку був час, потім з'явилися Земля і порожнеча. Небо зліпило срібляне яйце, з якого народився Фанет – він же Фанес (світло або любов – Ерос), божественний творець орфіків. У грецькій міфології з образом яйця пов'язаний один із поетичних міфів про Леду та Зевса.

У християнській символіці яйце може означати непорочне народження, життя та воскресіння. Писанка стала символом вічного життя, радості і віри у Воскресіння Ісуса Христа як символу всепрощення.

Звернемося до ідолоподібних стовпів, що в архаїчних культурах позначають наявність у міфічному просторі абсолютного центру. Центр світу – світова вісь, “пуп землі” позначалися стовпом, що слугував

точкою відліку в системі цінностей первісної людини. У наближенні до нього людина відчувала свій кривий зв'язок із сім'єю, родом, богами, досягала почуття ідентичності колективному цілому. У віддаленні від нього людина підпадала під дію ворожих сил, втрачала належну самоідентифікацію, доторкалась до непередбачуваності хаосу. Це свідчило про неоднорідність міфологічного простору, наявність у ньому сакральних і проклятих місць. Наприклад, моделлю міфологічного простору слов'ян є так званий Збруцький ідол, товстий кам'яний стовп, орієнтований на чотири сторони світу. По вертикалі показано три світи: нижній – із зображенням Велеса – втілює силу предків, що тримають середній світ людей (чоловічі й жіночі фігурки зі з'єднаними в ритуальному хороводі руками), верхній – із чотирма богами слов'янського пантеону. Язичницький Бог накритий однією шапкою, яка робить його подібним до фалічного символу родючості.

Висновок

У статті розкривається суть поняття архе. Звертається увага, що підхід традиційного суспільства до реальності є холічним, розглядається термін «маніфестаціонізм», який був важливий для опису системи світогляду традиційного суспільства. Світ священний і світ матеріальний у традиційному суспільстві були міцно зв'язані символами, ритуалами та міфами які є символічною мовою. Отже, міфологічний світогляд ґрунтується на символах, які виступають в міфологічній свідомості праобразами, або архетипами. Вони визначають досвід людини і відсилають до священного першообразу – центру. Першообраз, у свою чергу, завжди виступає символічним центром світобудови для міфологічного світосприйняття.

Список літератури

1. Дугин А.Е. Эволюция парадигмальных оснований науки, М.: Арктогея-Центр, 2002. – 418 с.
2. Р. Гвардини. Конец нового времени. – Феномен человека. Антология, М., 1993. – 180 с.
3. Энциклопедия символов / Сост. В.М. Рошаль. – М.: АСТ, 2007. – 1007 с.
4. Генон Р. Идея Центра в древних традициях. // <www.philosophy.ru>.
5. Керлот Х. Словарь символов. – М.: REFL-book, 1994. – 602 с.
6. Генон Р. Рождение Аватара // <www.philosophy.ru>.

В.В. Михалевич

МИФОЛОГИЧЕСКИ-РЕЛИГИОЗНОЕ ПОНИМАНИЕ СИМВОЛА ЦЕНТРА

В статье прослеживается роль и значение символа центра в культуре доmodерна.

V. Mykhalevych

MYTHOLOGICALLY RELIGIOUS UNDERSTANDING OF SYMBOL OF CENTRE

In the article a role and value of symbol of centre is traced in the culture of before Modern.

УДК [291.11+81]:316.347(045)

О.В.Русул, аспірант

РЕЛИГІЯ І МОВА ЯК ПІДГРУНТЯ ІДЕНТИЧНОСТІ У ДОБУ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Гуманітарний інститут Національного авіаційного університету

У статті розглядаються такі складові національної ідентичності як релігія і мова у контексті впливу на них процесів глобалізації.

Вступ

Теперішній час пройнятий тенденціями до глобалізації світу. Капіталістична система господарювання заради її подальшого розвитку має еволюціо-

нувати і одним із варіантів такого процесу є утворення глобальної моделі світового устрою. Глобалізація у певному сенсі передбачає розмивання кордонів між державами у трьох складових: економіці,

політиці і культурі. Як відомо провідне місце в процесах глобалізації належить Західній цивілізації, що традиційно уособлюється із США та Західною Європою. За таких обставин процес глобалізації на про-західний манер розвитку ще інколи називають вестернізацією.

Релігія і мова, як виявляється, відіграють далеко не останню роль у системі глобальних процесів. Ці дві духовні складові є одними із головних чинників, які слід враховувати при реалізації глобальних проєктів. В даному випадку мова, перш за все, іде про можливість у результаті глобалізації утворення, так званих, як зазначено у одній із праць С. Хантінгтона, універсальних релігії та мови. Проте слід зауважити, що реалізація вище вказаного проєкту наштовхується на певні труднощі, котрі пов'язані насамперед із сьогоднішнім відродженням національних релігій і мови. Цей фактор має бути як застереженням тим ідеологам глобалізації, котрі плекають можливість до утворення космополітичних релігій і мови під впливом глобальних тенденцій. Більше того слід пам'ятати, що національні відродження релігій і мови інколи розглядається як реакція на поширення глобальних тенденцій у світі.

Стає цілком очевидним те, що ігнорування такої ситуації може створювати для процесу глобалізації в цілому певні бар'єри, що можуть за таких обставин перейти у повне несприйняття глобальних тенденцій у світі. Із-за вірогідності такої можливості стає актуальним, при дослідженні проблем глобалізації, робити акценти на таких складових ідентичності як релігія і мова.

Аналіз досліджень і публікацій

При розробці статті автор звертався до праць таких дослідників як С. Хантінгтон, А. Тойнбі, О. Шпенглер, В. Іноземцев і деяких вітчизняних дослідників. С. Хантінгтон, як відомо, є прихильником цивілізаційного підходу. Історія, на його думку – це зміна цивілізацій подібно до того як змінюються покоління людей. З його точки зору кожна цивілізація є окремо взятий неповторний світогляд, асиміляція котрого з іншим неможлива. Цивілізація за С. Хантінгом є найширшим колом культурної ідентифікації людей. Дослідник не розмежовує поняття цивілізації і культури, оскільки вважає, що вони обидва несуть в собі зміст всього духовного надбання будь-якої великої спільноти людей. Тобто вчений розглядає історичний процес як розвиток багатьох цивілізацій, які поміж собою різняться у світоглядному відношенні і не можуть відповідно розглядатися як єдине ціле. В цьому плані вчений є на боці таких класиків цивілізаційного підходу як А. Тойнбі та О. Шпенглер і натомість не схильний розглядати весь цивілізаційний розвиток в цілісності, як це пропонував Л. Гумільов. С. Хантінгтон головною перешкодою до єдиної світової цивілізації бачить в усвідомленні окремими народами значення власної національної ідентичності.

В проблемі співвідношення глобального і регіонального основну сутність становить загроза втрати національної ідентичності. Оскільки інколи стверджується, що глобалізація є фактично незворотнім

процесом, то цей аспект проблеми стає все більш актуальним. Величезна кількість країн світу визначають свою національну ідентичність через національні риси, до яких входять безперечно релігія та мова. Яскраве підтвердження тому є наукові дослідження А. Тойнбі, що вирізняв в історичному процесі чималу кількість цивілізацій як соціо-культурних утворень. Не можна не погодитись із дослідником, що кожна окремо взята цивілізація, по відношенню до інших, має як подібні так і спільні риси.

Фундаментальна праця О. Шпенглера «Присмерк Європи» користується увагою у вчених і сьогодні. Певною мірою це пов'язано з тим моментом, що ця праця як би змальовує бачення О. Шпенглером майбутнього Європи, що має проявлятися на його думку у згасанні європейської домінанти над усім іншим світом.

При написанні даної статті автор, перш за все, звертав увагу на роздуми О. Шпенглера про розмаїття культур і те, що він не розглядає історію як лінійний процес розвитку, а схиляється як і А. Тойнбі в бік її не лінійності.

Ідей нелінійного підходу до розгляду історичного розвитку можна сьогодні зустріти чимало на шпальтах науки. З цього приводу цікавою є праця російського вченого В. Іноземцева «Расколота цивилизация», що розглядається автором статті, як одна із кращих робіт в контексті цивілізаційної проблематики на пострадянському просторі.

Постановка завдання

Метою статті є опрацювання наступних моментів:

- розгляд релігії як підґрунтя ідентичності;
- розгляд мови як підґрунтя ідентичності;
- узагальнення міркувань стосовно релігії і мови як основ ідентичності цивілізацій.

Основна частина

В наш час розгортаються початки нової моделі суспільного розвитку відомої під назвою глобалізації. Це явище, перш за все, передбачає інтеграційні процеси, що несуть у собі взаємозв'язки, взаємовпливи між країнами на економічних, політичних, правових і культурних засадах. Такий інтеграційний процес має базуватись на єдиних стандартах розвитку економіки, політики та соціально-культурної сфер життя. Чому глобалізація є неминучим процесом в розвитку людської цивілізації? Безперечно, що відповідь на це питання має декілька складових: по-перше економічну, по-друге ідеологічну, по-третє політичну, по-четверте культурологічну.

Чи можна сьогодні ставити питання про неможливість тісних інтеграційних взаємозв'язків поміж різними цивілізаціями у світі?

Як відомо лідерство у розвитку світового капіталізму протягом ХХ ст. належало Західній цивілізації, де тривалий час традиційним гегемоном залишались США. В останні двадцять, тридцять років ситуація почала змінюватись. Азійська цивілізація переважно завдячуючи таким країнам як Китай, Південна Корея і Японія за ці роки здійснила значний економічний прорив. Крім того у світі є очевидними прояви азійського та ісламського культурного відродження. Ісламська самобутність, запекло оберігає від всляких асиміляцій із Заходом свою культурну ідентичність.

„Ісламське відродження, згідно однієї із заяв, було також «результатом згасання могутності і престижу Заходу... Разом з тим, як Захід відмовився від тотальної влади, його ідеали і інститути втратили блиск» [1, с. 173]. Економічне зростання, активізація процесів культурного відродження азійської та ісламської цивілізацій роблять проблематичним всеохоплюючу світову інтеграцію виключно на про західний характер розвитку. З огляду на це стає можливим підтвердити, що майбутня модель розвитку людства буде лише тоді оптимізованою коли три вище означені найпотужніші цивілізаційні полюси будуть розглядати себе як рівноцінні та зуміють налагодити поміж собою продуктивні діалоги і контакти. Отже, постає в сучасності нагальне питання про співвідношення глобального і регіонального (локального) в історичному процесі, а також особливості взаємозв'язку суспільств різного та одного історичного типу.

Сьогодні є очевидним, що історичний розвиток людства має залежати не від самого утвердження глобального капіталізму у світі, а від характеру його розвитку. Дійсно концентрація уваги на цьому питанні в сучасних умовах є важливою, оскільки дає можливість актуалізувати негативні сторони цього процесу та розглядати механізми їх подолання.

Перспектива глобального розвитку людської цивілізації вступає в протиріччя із цивілізаційними теоріями ХХ ст., мова йде про теоретиків цивілізаційної парадигми в осмисленні історичного процесу таких як М. Данилевський, О. Шпенглер, А. Тойнбі, С. Хантінгтон. Розуміючи історичний процес як зміну цивілізацій зазначені дослідники відкидали можливість в майбутньому утворення єдиної світової цивілізації.

Факторами, що сьогодні заперечують розгляд майбутнього через множину цивілізацій є, перш за все, всесвітня глобалізація. В основі такої глобалізації є такі положення як: міжнародний розподіл праці, утворення міжцивілізаційного єдиного простору, міжнародних взаємин в економіці, політиці і культурі. Існування окремо взятих самобутніх цивілізацій таким чином ставиться під сумнів, оскільки, унеможливує майбутній глобальний розвиток світу.

Розгляд історії крізь призму розвитку цивілізацій, як окремих соціальних організмів, дійсно має підстави коли ми звертаємо увагу на історичні реалії минулих епох. На погляд автора розуміння цивілізацій як зміни однієї іншою був притаманний суспільствам стародавньої та середньовічної епох в історії. Все почало змінюватись коли людство вступило в епоху капіталістичних відносин. Цей час припадає на епоху великих буржуазних революцій, що хвилею прокотились по Європі і заклали фундамент майбутнього капіталістичного розвитку, перш за все, у європейських країнах. Саме розвиток і поширення капіталізму у світі, як системи суспільного господарювання, поступово наблизив світ в останній чверті ХХ ст. до процесів глобалізації. Цей момент є започаткуванням епохи процесу зміни історичних поглядів на подальший розвиток людства. З причини всеохоплюючої глобалізації у світі все більше актуалізують питання світової інтеграції на різних рівнях суспільного розвитку тих чи інших країн. За таких обставин існування замкнених окремих цивілізацій котрі здатні претендувати на успішне існування в

майбутньому практично виключається.

Проте, на шляху світу до глобалізації стоять міжцивілізаційні камені спотикання, що виражають себе у різних формах. До таких бар'єрів в розвитку єдиної цивілізації у майбутньому можна віднести і такі фактори як мова та релігія. „Центральними елементами будь-якої культури чи цивілізації є мова і релігія. Якщо зараз народжується універсальна цивілізація, значить повинні мати місце тенденції до виникнення універсальної мови і універсальної релігії” [1, с. 78]. У цьому відношенні не можна оминати увагою і таке питання як агресивна культурна глобалізація. Культурна агресія чи не найбільш небезпечний і суттєвий чинник впливу, котрий здатен зруйнувати кордони національної ідентичності окремих країн. Агресивна культурна глобалізація є потужним інструментом у руках тих ідеологів котрі сповідують ментальність суб'єктивної глобалізації. Мета агресивної культурної глобалізації полягає у руйнації самобутніх засад національного середовища окремих народів, його фундаментальних культурних традицій, що передбачає розчинення національних культурних здобутків їх злиття із космополітичними світовими глобальними пріоритетами. Це свідчить про те, що є прагнення до формування людини як громадянина світу, що буде позбавлений фундаментальних національних проявів, а натомість всю свою енергію буде спрямовувати на потреби світової глобалізації ідеологом якої воліє виступати Захід.

У культурологічні основи глобалізації покладені такі принципи як розклад не західних цивілізаційних культур. Мова і релігія саме і є такими підґрунтями духовного порядку, що мають розчинитися під впливом глобальних тенденцій. Натомість передбачається, щось на зразок універсальних мови і релігії.

Тож, із процесом глобалізації у С. Хантінгтона усвідомлюється універсальність, що передбачає існування загальних для усіх учасників процесу глобалізації атрибутів життя, а в особливості спільних мови та релігії. Дослідник критично ставиться до встановлення універсальної мови і релігії, що могли б задовольняти духовні інтереси чи не усіх національних культур у світі.

Відродження національних релігій вочевидь може бути наслідком реакції нації на такі явища як агресивна культурна глобалізація або просто процесу глобалізації. Особливим чином відродження і посилення релігійних традицій прослідковується на прикладі ісламської цивілізації. Іслам отримав свій розвиток по всьому світі. Іслам – це є безперечно і альтернатива для тих людей, що не волюють сприймати все те, що пов'язане із політикою так званої вестернізації. Такі видозміни у ісламському середовищі аж ніяк не сприяють процесу утворення у ході глобалізації проекту загальної для усіх націй релігії, яка була б універсальна. С. Хантінгтон досліджуючи перспективи появи універсальної релігії говорить із сумнівами, щодо реалізації такого процесу у реалії. „Шанси на появу універсальної релігії не набагато вищі, чим на виникнення універсальної мови. Кінець ХХ століття став свідком повсюдного відродження релігії” [1, с.86].

Особливе місце у цьому відношенні має ісламсь-

кий світ. Як відомо іслам є чи не єдиною релігією, яка сьогодні та і в загалі у своїй історії дуже прискіпливо охороняє власні духовні кордони від чужих елементів. Враховуючи це, релігійний чинник як критерій конфлікту між цивілізаціями не варто відкидати. За С. Хантінгтоном спротив Близького Сходу глобалізаційним тенденціям Заходу відбувається на релігійному підґрунті. Дослідник говорить про наявність ісламського відродження у цих країнах як реакції на поширення глобалізаційних планів Заходу.

„Ісламське відродження по своєму розмаху і глибині – це остання фаза в пристосуванні ісламської цивілізації до Заходу, спроба знайти «рішення» не в західних ідеологіях, а в ісламі” [1, с.162].

Специфічною особливістю ісламу і тим, що його відрізняє, наприклад від християнства, є непорушне дотримання віруючими усіх приписів і настанов релігії. Без сумніву іслам – це свої самотутні і специфічні погляди на культуру побуту, співжиття у соціумі. Це традиції, які скеровують поведінку людини за канонами релігії. Сильні традиції ісламу позбавляють можливості іншим віросповіданням проникати у їх суспільства. Все, що позиціонується як Західне вважається таким, що має присікатись.

Спротив ісламу виражається, ще в одному аспекті який є властивим ісламським суспільствам – це боротьба за віру, тобто боротьба з невірними. Це в свою чергу доводить, що конфлікти між ісламом і тенденціями глобалізації про-західного толку є небезпечними і у разі розвитку найгіршого сценарію можуть перерости у збройні.

Слід зазначити, що існуючи три космополітичні релігії такі як християнство, іслам і буддизм наврядчи найближчим часом почнуть втрачати своїх послідовників під впливом народження певної універсальної релігії. Якщо припустити, що глобалізація буде здебільшого розвиватись все ж таки на про-західній манер, то треба так міркувати, що у США, котрі є одними із головних претендентів на світове панування у глобальному світі із самого початку їхньої історії розвиваються з перевагою християнства і інші відомі космополітичні та локальні релігії. На прикладі Сполучених Штатів ми бачимо, що і у суспільстві, особливо коли воно базується на демократичних засадах простежується багатство релігійних вірувань. Якщо поглянути на такі країни, котрі не так давно стали на шлях демократії, зокрема до яких приналежна і Україна – то побачимо, що із приходом демократичних устоїв прийшла і свобода віросповідання. В результаті таких змін в Україні як і в інших країнах бувшого Радянського Союзу і соціалістичного табору, окрім ісламських країн, відбувається вплив різноманітних релігійних напрямків, а в особливості протестантських, що різняться ідеологічно. Такі тенденції, на думку автора, не тільки не сприяють рушіям до утворення єдиної універсальної релігії, але і поглиблюють релігійні розпорощення поміж людьми, представників окремих націй.

Завзятий наступ на релігійну самотутність окремих країн здійснюють різночинні протестантські християнські релігійні вірування.

У літературі, яка присвячена питанням цивілізаційної парадигми знаходимо, що релігійний чинник виступає тим фактором котрий розділяє поміж со-

бою народи на цивілізації. Це не важко збагнути, адже релігія це не тільки ритуальні обряди, але і у певній мірі спосіб соціального існування людей за відповідними релігійними традиціями, мораллю. Щодо означень, назв цивілізації існує навіть її визначення за релігійною приналежністю і означається це так: індійська, ісламська, православна цивілізації тощо. Як зазначає С. Хантінгтон: „Релігія є центральною, визначальною характеристикою цивілізації” [1, с. 58].

Ситуація стосовно арабських країн та їх відношення до глобалізації є таким чином на підставі релігійного чинника складним питанням. Складність лежить ще й у площині не бажань втрачати впливи у цих регіонах, оскільки землі є доволі родючими на такі природні ресурси як нафта, що у сучасну добу є доволі актуальним джерелом попиту, а отже збуту і доходів. Чорне золото, як ще інколи називають нафту, є сьогодні одним із головних багатств у певних арабських країнах. Це власне той важіль, завдячуючи якому стає можливим бути потрібним в економічному відношенні і можливість співпрацюючи із Заходом, ставити свої умови і правила гри на ринках збуту нафти у світі. Нафтові родовища безсумнівно підтримують економічну складову деяких арабських країн. Сьогодні є очевидним, що здійснення глобалізації в обхід арабських країн наврядчи є можливим, а насадження про-західних цінностей з причини ісламу практично унеможливується. Тому дійсно не можна не погодитись із С. Хантінгтоном, що в подальшому пріоритетом стануть питання про ведення рівноправних діалогів між окремими цивілізаційними полюсами за для досягнення консенсусів у економічних в особливості рішеннях. Як застереження можна означити, що цивілізаційні полюси є сьогодні практично безкомпромісними у питаннях культурної і економічної інтеграції із західною домінантою розвитку і агресивним наскоком питання глобалізації таким чином не вирішити. Власне самі цивілізаційні осередки є досить потужними, оскільки включають в себе цілі континенти і багато країн з великою кількістю населення. Також слід додати, що ісламське відродження за твердженням С. Хантінгтона торкається усіх мусульман світу. „Ісламське відродження зачепило мусульман в кожній країні і більшість аспектів суспільного і політичного життя у більшості мусульманських країн” [1, с. 162].

Іншим чинником у С. Хантінгтона, що не сприяє певним універсалістським глобальним тенденціям є мова. „Мова як фактор визначення людей однієї культури поступається тільки релігії” [1, с. 96]. Не важко усвідомити, що мова та діалект, зокрема, є одним із основоположних аспектів самовизначення будь-якої нації. Мова – це те що вказує на національну приналежність на відношення до певної народності, нації із самотутніми історичними коріннями. За С. Хантінгтоном глобалізація має передбачати існування і розповсюдження єдиної універсальної мови, на якій би спілкувалися всі народи, залучені до її процесу. На роль такої мови звичайно ж виступає англійська як така, що є міжнародною. Однак як стверджує С. Хантінгтон англійська мова не може стати абсолютно мовою повсякденного спілкування багатьох окремо взятих націй.

Важко не погодитись із С. Хантінгтоном, стосовно того, що у світі сьогодні відбувається певний процес відродження національних мов. Це явище дослідник власне ілюструє і на прикладі країн колишнього Радянського Союзу говорячи про те, що дійсно відроджуються і стають офіційними саме національні мови. Англійська в такий спосіб на думку С. Хантінгтона продовжує залишатись лише мовою міжнародного ділового спілкування, та і то різниться за своїм діалектичним мовленням. На прикладі України ми можемо теж констатувати процеси відродження національної мови, котрі розпочалися із розпадом Радянського Союзу і здобуттям Україною незалежності. У С. Хантінгтона із цього приводу знаходимо слідуючи міркування: „Кінець радянської епохи і холодної війни дав імпульс до розповсюдження і відродження мов, котрі чи піддавались гонінням або були забуті. В більшості бувших радянських республік були прийняті значні зусилля по відродженню традиційних мов”[1, с.85]. Якщо поглянути на Країни Європейського Союзу, то ми зустрінемо те, що англійська мова дійсно є лише мовою ділового спілкування, натомість у побуті і загалом у повсякденному житті люди спілкуються на національних мовах у своїх країнах незважаючи на те, що у Європейському Союзі сьогодні діють такі фактори єднання між націями як єдина валюта євро, Європарламент, шенгенська зона тощо. Із вище означеного стає зрозумілим, що національні мови продовжують сьогодні залишатись одним із потужних чинників ідентичності націй. Власне мова передає інформацію про приналежність до окремої національності, що в свою чергу уособлюється з певною культурою, традиціями народу. Збереження мови на думку автора є підґрунтям збереження власної самобутності як для країни так і для окремого індивіда.

У ісламських країнах бувших у складі Радянського Союзу теж прослідковується відродження національних мов. У С. Хантінгтона з цього приводу знаходимо: „В мусульманських країнах сталося таке ж лінгвістичне самоствердження. Азербайджан, Киргизстан, Туркменістан і Узбекистан змінили кирилицю своїх бувших радянських володарів на латинський алфавіт своїх турецьких братів, а говорячий поперсидські Таджикистан запозичив арабську писемність”[1. с. 85]. Те, що сьогодні у світі навпаки прослідковується відродження національних мов підтверджує, що можливість утворення єдиної універсальної мови ставиться під сумнів.

Звичайно, що англійська мова, яка є і буде залишатися традиційно мовою ділового спілкування, вочевидь буде утримуватися у цій іпостасі і надалі, але навряд чи може стати, як показують реалії сьогодення, рідною мовою у найближчій глобальній перспективі для усіх націй, що залучені до процесів глобалізації.

Висновки

Отже, релігія і мова виступають у якості вагомих

чинників національної ідентичності. В умовах глобалізації, як виявляється, ці обставини мають значення таких, що впливають на її розвиток. Ці впливи криються у самій ідеології глобалізації, яка передбачає утворення для усіх її учасників універсальних ознак ідентичності. До таких ознак з поміж інших відносяться як мова так і релігія. В класичному відношенні треба розуміти, що процес глобалізації має передбачати формування, як пише С. Хантінгтон, універсальних релігії і мови. Це означає, що нації, котрі залучені до процесу глобалізації мають змінити свої національні мовні та релігійні традиції на загальні, універсальні мову та релігію. Сьогодні, як зазначає С. Хантінгтон, прослідковується процес, який не дає особливих підстав до утворення в подальшому універсальних мови і релігії. Причинами такого стану речей є фактори відродження національних релігій і мови. Такий процес відродження даних національних самобутніх ознак не в останню чергу відбувається з причини розвитку глобалізації. Певною мірою проникаючи у національне середовище прояви глобалізації наштовхуються на деякий спротив, який зароджується на основі усвідомлення свого і чужого. В результаті у деяких народів не Західної цивілізації відбувається, щось на зразок процесу несприйняття тих моментів, які можуть претендувати на роль універсальних. В такий спосіб прослідковується, що потенційно можлива для цю англійська мова на думку С. Хантінгтона буде залишатись лише мовою міжнародного спілкування, а стосовно релігії, то сьогодні в особливості є очевидним їхнє поширення у світі, зокрема, це стосується протестантизму, який представлений багатьма у чомусь відмінними і тому дещо розрізненими між собою релігійними організаціями. Окреме питання є ісламське відродження, яке ніяким чином не припускає можливості релігійної асиміляції, і більше того іслам бачиться як рішення та протиставлення вестернізації і всього того хибного, що на думку приналежних до ісламу може нести у собі процес глобалізації.

Список літератури

1. Хантінгтон С. Столкновение цивилизаций / Самюэль Хантінгтон; пер. с англ. Т. Велимеева. – М.: АСТ: АСТ МОСКВА, 2006. – 571, [5] с. – (Philosophy).
2. Хантінгтон С. Кто мы?: Вызовы американской национальной идентичности / С.Хантінгтон; Пер. с англ. А.Башкирова. – М.: ООО «Издательство АСТ»: ООО «Транзиткнига», 2004. – 635, [5] с. – (Philosophy).
3. Иноземцев В. Расколота цивилизация. – М., 1999.
4. Інформаційне суспільство у соціально-філософській ретроспективі та перспективі / В.В.Лях, В.С. Пазенюк, Я.В. Любимий, К.Ю. Рада, В.К. Федорченко, О.М. Йосипенко, О.М. Соболев, Н.А. Фоменко, О.П. Будя, Ю.О. Безукладніков. – К.: ТОВ «XXI століття: діалог культур», 2009. – 404 с.
5. Тойнбі А.Дж. Постигание истории. – М.: Айрис-пресс, 2006. – 640с.
6. Тойнбі А.Дж. Цивилизация перед судом истории. – М.: Айрис-пресс, 2006. 592с.
7. Шпенглер О. Закат Европы. – М.: Эксмо, 2006. – 800 с. – (Антология мысли).

О.В. Русул

РЕЛИГИЯ И ЯЗЫК КАК ОСНОВАНИЕ ИДЕНТИЧНОСТИ В ЭРУ ГЛОБАЛИЗАЦИИ

В публикации рассматриваются такие основы идентичности как религия и язык из позиций их определения как проблемных в процессе реализации универсальных тенденций глобализации.

O. Rusul

RELIGION AND LANGUAGE AS BASE IDENTIFICATION IN ERA GLOBALIZATION

In publications are considered such bases identification as religion and language from position of their determination as problem-solving realization in process universal trend globalization.

